

รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักทวารวาสธรรม 4
ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร*

A MODEL FOR ENHANCEMENT OF VIRTUES AND ETHICS TO SUPPORT PARTICIPATION
ACCORDING TO THE PRINCIPLE OF FOUR VIRTUES FOR A GOOD HOUSEHOLD LIFE
OF THE COMMUNITY SURROUNDING WAT SUTHAT THEPWARAM
RATCHAWORAMAHAWIHAN

ภัทรา ศรีเมือง

Phatthra Si-mueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Email: chayjaid555@gmail.com

บทคัดย่อ

ชุมชนนี้มีวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร 1. เพื่อสำรวจสภาพที่เป็นอยู่และปัญหาที่ต้องการแก้ไขของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร 2. เพื่อวิเคราะห์หลักการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักทวารวาสธรรม 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร 3. เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเพื่อส่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมตามหลักทวารวาสธรรม 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (ภาคสนาม) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม บุคลากรในหน่วยงานต่างๆ และประชาชน ผู้ได้รับการส่งเสริมคุณธรรม รวมจำนวน 25 รูป/คน เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำเสนอการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัยพบว่า:

สภาพการเป็นอยู่ของคนในชุมชนส่วนใหญ่คนในชุมชนนิยมประกอบอาชีพค้าขายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแทบทั้งหมด ซึ่งมีความหลากหลายของประเพณีและความเชื่อส่วนปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขของชุมชนคือการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมมีทั้งเรื่องทางศาสนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมค่านิยม การนำวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมเข้ามาจากต่างวัฒนธรรม การทุจริตพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชุมชน เป็นต้น

หลักการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักทวารวาสธรรม 4 คือหัวใจสำคัญของการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นกับความต้องการและความสามารถของชุมชนเองที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งความคิด กำลังกาย ฝีมือ ซึ่งเป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลหรือชุมชน มาใช้ให้เกิด

* Received March 5, 2024; Revised May 14, 2024; Accepted June 23, 2024

ประโยชน์ต่อชุมชนที่จะเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพจะต้องเป็นไปเพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจและความรู้สึกของคนในชุมชนให้มีความรู้สึกที่ต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้น สนใจ เสียสละ ร่วมงานในชุมชน ร่วมแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตามหลักทวารวดีธรรม 4 ให้มีความสุข ทั้งกาย วาจา และทางจิตใจในการประกอบอาชีพของคนในชุมชนโดยการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรอบวัดอยากเห็นชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อร่วมสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนส่วนร่วม

รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายมากทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยมุ่งให้ทุกคนมีโอกาส มีส่วนร่วม เรียนรู้การอยู่ร่วมกันการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ พึ่งพากัน ฝึกอาชีพ และทำประโยชน์ให้ส่วนรวมที่จะส่งผลให้คนในชุมชนรับรู้เจตนารมณ์ของชุมชนยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในที่สุดที่มีทั้งสัจจะ ทมะ ขันติและจาคะที่จะส่งเสริมให้ชุมชนรอบวัดเกิดความสุขร่มเย็นในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสร้างสัจจะ สร้างทมะ ฝึกฝนตนเองให้มีรู้จักการแก้ไขข้อบกพร่องปรับปรุงจิตสำนึกสร้างขันติความอดทนต่อความยากลำบากมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชน มีเป้าหมายและแนวทางในการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้นและสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้วยจาคะสละหรือยินดีกับคนในชุมชนที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่เป็นประโยชน์และสร้างความสุข

คำสำคัญ: รูปแบบ, การมีส่วนร่วมตามหลักทวารวดีธรรม, การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

ABSTRACT

In this dissertation, three objectives were purposely made: 1. to survey the present states of living and problems needed to be solved by the community surrounding Wat Suthat Thepwararam Ratchaworawihan, 2. to analyze the principles for enhancing virtues and ethics to support the participation according to four virtues for being a good household life of the community surrounding Wat Suthat Thepwararam Ratchaworawihan, and 3. to propose the model for enhancing the virtues and ethics to support the participation according to four virtues for being a good household life of the community surrounding Wat Suthat Thepwararam Ratchaworawihan. This research employed the qualitative research methodology collected data from field research. In this, 25 Key Informants, Buddhist monks and personnels in various organizations and people who were regarded as virtues supporters were selected as population whereby in-depth interview was done and then the contents analysis was done through the description.

The findings are as follows:

When it comes to the present states of living of people in the community, most of them have been running their own trading since the past till the present. Most of population in the community are of Chinese origin as the majority where variety of tradition

and belief. As regards problems need to be solved by the community, they are of the support of virtues and ethics both in religion, changing social values, introducing in inappropriate cultures and corruption that are not improper to people in the community etc.

As far as the principles for enhancing the virtues and ethics to support the participation according to according to four virtues for being a good household life whereby they would uplift the states of living of people in the community to higher level based on the need and ability of such a community resulting in utilizing the existing resources, be they thought, physical power, or skills that are tacit in people or community are concerned, they need to bring more income to the community while working for the cost of living; they must be in the ways that could transform mind-set and feeling of people in the community leading to the betterment of living life where they are enthusiastic, paying attention and voluntarily helpful to the community in order to solve problems accruing to the principle of four virtues for being a good household life together so as to obtain the bodily, verbal and mental happiness and this would be possible when people in the community are made fully aware of the transformation of the community to the good condition that would benefit the whole community as a result of such changes.

The model for enhancing the virtues and ethics to support the participation of people in the community needs be varied both in direct and indirect ways where people find the opportunity to join, learn how to live together, being supportive one another, depending on each other, working and benefitting the collective ones where people in the community would realize the community's will in changing that needs to be raised. Finally, in this matter, there must be truthfulness, endurance, patience, and generosity that would support the community surrounding the temple living happily and peacefully while developing the community to meet the model in enhancing certain virtues and ethics. It is said that people are transformed through truthfulness, endurance, patience, and generosity leading to the place where they understand how to solve and adjust themselves if needed; they know how to be patient while undergoing the difficulties in order to get their community developed with a view to putting the clear-cut goal at the higher level in front of the changing through building up the virtues and ethics by people where the great deal of benefit and happiness would be yielded respectively.

Keywords; System, Participation according to lay principles, Strengthening morality and ethics

บทนำ

วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหารเป็นวัดหลวงเก่าแก่ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 และบูรณเพิ่มเติมถึง 4 รัชกาล จุดที่ตั่งนี้เป็นศูนย์รวมของชุมชน และศูนย์รวมของศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์กลางกรุงเทพมหานคร ประชาชนรอบวัดหนาแน่น ได้ช่วยกันเสริมสร้างทำนุบำรุงกันต่อเนื่องมาทุกยุคทุกสมัย เป็นการหล่อหลอมวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนเป็นอย่างดี “การมีส่วนร่วม” ของประชาชนรอบวัดได้เป็นอย่างดี และเป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในชุมชนรอบวัดและเมื่อย้อนไปในสมัย 50 ปีที่ผ่านมา สภาพชุมชนรอบวัดยังอยู่กันอย่างสมานฉันท์ กลมเกลียวร่วมมือกัน ในการสืบสานประเพณีต่าง ๆ ทั้งพิธีราชภัฏ และ พิธีหลวงซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการเกื้อกูลกันในระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนซึ่งมีความสับสนวุ่นวายจากความเจริญทางวัตถุในยุคทุนนิยมที่ทันสมัย ทำให้เกิดสังคมมนุษย์ที่มุ่งสร้างความสำเร็จทางวัตถุมากกว่าคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดความสำเร็จในชีวิต นำมาซึ่งผลประโยชน์ในการดำเนินชีวิตทางด้านต่าง ๆ เช่นทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคมมนุษย์ ปัจจุบันสังคมไทยเริ่มวิกฤติจากปัญหาต่างๆ ทั้งจากธรรมชาติ สังคมวัฒนธรรม หรือแม้แต่ตัวของมนุษย์เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศทำให้เห็นเป็นภาพชัดเจนและเป็นข่าวอยู่ทุกวันนี้ก็คือการทุจริตคอร์รัปชั่น การก่ออาชญากรรม การเสพและค้ายาเสพติด ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทวีความรุนแรงไปยังกลุ่มเยาวชนนักเรียนนักศึกษาตั้งแต่ระดับประถม จนถึงอุดมศึกษา ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งการแต่งกายผิดระเบียบ แต่งกายล่อแหลมซึ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ การทะเลาะวิวาทของนักศึกษาทั้งภายในสถาบันเดียวกันและต่างสถาบัน เหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันที่ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่าเยาวชนไทยควรปลูกฝังในด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรมจริยธรรม (ศิณารณ หุ้เต็ม, 2552) เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านและเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะปัญหาทางด้านการพัฒนาทางด้านจิตใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตให้เป็นคนดีและเป็นสังคมที่ดี ซึ่งปัญหาในพื้นที่ที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนรอบวัดและยังกลายเป็นที่มาของปัญหาสังคมซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะถือว่าเยาวชนคือกำลังสำคัญของประเทศชาติ (พระมงคล สุตาคม, 2565) ซึ่งในปัจจุบันความผูกพันวิถีดั้งเดิมเลือนรางไปตามกาลเวลา แต่จิตใจคนกลับไม่พัฒนาความทันสมัยส่งผลสู่วิถีชีวิตการแบ่งหน้าที่ของคนในสังคมตามความชำนาญระดับปัจเจกชนมากขึ้น วัดเคยเป็นศูนย์กลางของสังคมถูกแยกออกจากกันโรงเรียนในวัดแยกออกจากวัด ทำให้ชาวบ้านห่างวัด จิตใจของคนในสังคมจึงขาดความเมตตา กรุณา ก่อให้เกิดวิกฤติทางกายภาพและจิตภาพ ซึ่งเป็นปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับขั้นวิกฤติซึ่งแสดงออกให้เห็นได้จากจำนวนการประพฤติดีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมของคนไทยทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม เด็ก เยาวชน ครู อาจารย์ ข้าราชการ ผู้บริหารนักการเมือง ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มผู้ทรงศีล ซึ่งการกระทำผิดเหล่านี้ปรากฏให้เห็นได้ในรายงานจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และ โทรทัศน์ จากสถิติข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในเรื่องการกระทำผิดคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย พบข้อมูลตรงกันว่าคนไทยมีการกระทำผิดด้านศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม มากขึ้นเป็นลำดับสาเหตุของ

ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยมาจากการเปลี่ยนแปลงทุกวิถีชีวิตย่อมกระทบกับความสงบสุขของคนในสังคม (ปฐมภ์ บุญศรีตัน, 2559) ที่ควรเร่งให้ความสนใจแก้ไขปัญหานี้ในกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยด่วน เมื่อเด็กและเยาวชนไม่ได้เข้าวัดในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ประเด็นดังกล่าวจึงต้องเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องรับบทบาทในการพัฒนาความรู้คุณธรรมให้นักเรียนเป็นคนดี เรียนเก่ง และมีความสุขก่อนที่จะทุกอย่างจะสายเกินจะเยียวยาเพราะเด็กในวันนี้คือพลเมืองในวันหน้าการพัฒนาจึงต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนในวิถีไทยกับการสร้างพลเมืองที่ดีในอนาคต (ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2561)

จากการศึกษาค้นคว้าได้พบว่าปัญหาจริยธรรมเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมากทั้งที่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่และปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก หรือเยาวชนของชาติ ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติ คือ ศีลธรรมและจริยธรรมเสื่อมโทรมเกี่ยวกับปัญหาคนในชุมชนขาดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมซึ่งปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเป็นที่สนใจก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับวัยรุ่นหรือเยาวชน เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มกำลังสำคัญของประเทศชาติ ทั้งตัววัยรุ่นเองก็ละทิ้งศีลธรรมและวัฒนธรรมมากขึ้น ความประพฤติและแสดงออกของวัยรุ่นขัดต่อศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงามของชาติ ตลอดไปถึงการประพฤติเสียหายและฝ่าฝืนระเบียบวินัยของโรงเรียน โดยทั่วไปนั้นพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นที่น่าสนใจอย่างมากของพ่อแม่ ครู อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอน ด้วยเหตุที่วัยรุ่นเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความเจริญเติบโตทั้งในร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กวัยรุ่นจึงมีปัญหากับการปรับตัวมากกว่าเด็กอื่น ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวัน และคณะ, 2560)

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการการสร้างเสริมให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี การมีส่วนร่วม (Participation) คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอน การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร โดยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไม่ใช่เพียงดึงนักเรียนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่พระสงฆ์คิดหรือจัดทำขึ้น เพราะในโรงเรียนย่อมมีกิจกรรมและวิธีดำเนินกิจกรรมของตนอยู่แล้ว ซึ่งการทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และทำให้ผู้มีส่วนร่วมนั้นยินยอมปฏิบัติตามรวมถึงยอมรับอย่างเต็มใจและสบายใจ หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมคือการให้ความสำคัญต่อมนุษย์ไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยี และควรคิดว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีความสามารถพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นได้ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมจัดการเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ซึ่งความหมายของการมีส่วนร่วม (United Nation, 2524) ซึ่งโดยความเป็นจริงการมีส่วนร่วมคือ กระบวนการที่แสดงออกของบุคคล ปึงเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การร่วมปฏิบัติ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมประชุม ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมกันประชาสัมพันธ์ ร่วมชักชวน ร่วมบริจาคเงิน ร่วมออกแรง ร่วมออกวัสดุ รวมถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของ

บุคลากรให้ดีขึ้นนั้น ผู้นำจะต้องยอมรับว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น จึงพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, 2559)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร โดยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องเพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการย้ายยุคของสภาพแวดล้อมซึ่งทำให้เด็กมีพฤติกรรมนอกรีตนอกรอยขาดคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดีของชุมชนวัดและประเทศชาติที่พึงประสงค์ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีงามตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพที่เป็นอยู่และปัญหาที่ต้องการแก้ไขของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร
2. เพื่อเพื่อวิเคราะห์หลักการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร
3. เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร กับกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interviews)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ประกอบด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชน ผู้ได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้เกี่ยวข้องในด้านการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร จำนวน 25 รูป/คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ดังต่อไปนี้

1. สงฆ์ทำหน้าที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมจำนวน 7 รูป

1. พระมงคลสุตาคม ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

2. พระมหากฤต อภิรมโม
3. พระมหาภิกขิตถ์ สุภิตติเมธี
4. พระมหาเอกพงษ์ ปิยทสสี
5. พระมหาภาควุฒิ วิโมกขจินโน
6. พระมหาสรเสริญ อธิราชินโท
7. พระมหาคม อชุกคโม

2. บุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ผู้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมจำนวน 3 คน

1. สัมฤทธิ์ สุมาลี
2. วุฒิชัย วรชิน
3. ภรณ์ฉัตร แก้วศรีงาม

3. ประชาชน ผู้ได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา 10 คน

1. ศุภณัฏฐ์ บุญปลอด
2. กัสมาพร เพ่งเล็งดี
3. สมพร น้อยบุตร
4. ณัฏพร จันทศรี
5. ดร.วิทิตยา บริบูรณ์ทรัพย์
6. จิตราภรณ์ บัวจำรัส
7. กิจจา ทองอยู่คง
8. ประเมธ เทพขวัญ
9. ปิยะดา หวดขุนทด
10. ธันยวีร์ แสนคำทุม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research tools)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interviews form) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร โดยร่างเป็นประเด็นที่สำคัญ จากการบูรณาการหลักการแนวคิดทฤษฎีเพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview form) ใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อนำไปสังเคราะห์ รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหารและวิธีการทางระเบียบวิธีวิจัยโดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- 1.1. ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

1.3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.4. สร้างเครื่องมือ

1.5. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ
ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6. นำเครื่องมือที่ผ่านการปรึกษาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ

1.7. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่ม
ตัวอย่าง จำนวน 25 รูป/คน

1.8. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพที่เป็นอยู่และปัญหาที่ต้องการแก้ไขของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราช วรมหาวิหาร

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพ
วรารามราชวรมหาวิหารนั้นในปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมคุณธรรม จริยธรรมมีทั้งเรื่องทางศาสนา
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมค่านิยม การนำวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมเข้ามาจากต่างวัฒนธรรม การทุจริต
พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชุมชนมีหลายประการซึ่งสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรม คือ ความห่างเหินระหว่างวัดกับชุมชน ถึงแม้ว่าจะมีคนในชุมชนใกล้ชิดวัดร่วมกิจกรรมกับ
ทางวัดแต่ก็มีจำนวนเพียงเล็กน้อยถ้าเทียบกับจำนวนของคนในชุมชนซึ่งมีประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อ
ชุมชน ดังนี้

1. ปัญหาการเหินห่างจากพระพุทธศาสนา เพราะว่าในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่
เปลี่ยนแปลงไปทำให้คนในชุมชนจำนวนมากเห็นพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ไม่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต
ที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาดัง ๆ ได้

2. ปัญหาการเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ปัจจุบันอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์กระแสโลกาภิ
วัตน์เป็นกระแสโลกและกระแสทางวัตถุนิยมทำให้คนตกเป็นทาสทางวัตถุนิยมและบริโภคนิยมทำให้คนมุ่ง
แสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุ มีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้นเห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง ขาดความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่ง
กันและกันของคนในชุมชนบ้างกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ติดกับวัตถุนิยมไม่เคยร่วมกิจกรรมทาง
พระพุทธศาสนาที่ทางวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ

3. ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ก่อนนี้ชุมชนรอบวัด
เคยยกย่องคนดีมีคุณธรรม คนที่ประพฤติดีศีลธรรม ทุจริตคดโกงจะถูกประณามและไม่มีใครอยากคบหา
สมาคมด้วยแต่ในปัจจุบันนี้ชุมชนรอบวัดกลับยกย่องคนที่มีเงินคนที่มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา มีชื่อเสียง
แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรมทำให้คนในชุมชนหลงผิด

4. ปัญหาการรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากที่ต่าง ๆ มาถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้วัฒนธรรมต่างๆ หลังไหลมาสู่คนรอบวัดมากมายซึ่งมีประชาชนและเยาวชนจำนวนมากไม่น้อยได้รับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ อาทิ ในเรื่อง การแต่งกาย กิริยามารยาท ที่เปลี่ยนไป

5. ปัญหาความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของคนรอบวัดมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยที่สำคัญ เช่น การพูด การไม่เคารพแก่ผู้อาวุโส เป็นต้น

6. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เนื่องจากเป็นท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของร้านค้า จำทำให้มีอาคารต่างๆ ในพื้นที่จำนวนมาก และมีสภาพหนาแน่น ซึ่งมีปัญหาในการป้องกันและระงับอัคคีภัย นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่มีคนเคลื่อนย้ายเข้าออกในพื้นที่อยู่เสมอทำให้การควบคุมดูแลปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ทำได้ยาก

7. ปัญหาชุมชนแออัดและแหล่งเสื่อมโทรม เนื่องจากเทศบาลเป็นชุมชนชานเมือง ดังนั้นพื้นที่บางส่วนจึงเป็นพื้นที่ที่ประชาชนพักอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ซึ่งทำให้ประสบปัญหาทางสังคมอื่นๆ ตามมา

8. ปัญหาการให้บริการทางด้านสาธารณสุข แต่เนื่องจากเป็นชุมชนที่ประชาชนอาศัยอยู่จำนวนมาก สถานบริการสาธารณสุขจึงไม่เพียงพอสำหรับการรองรับบริการได้อย่างทั่วถึง

9. ปัญหายาเสพติดในชุมชน มีแนวโน้มว่าจะมีผู้ติดยาเพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉพาะในชุมชนแออัดจะมีผู้ติดยาเสพติดจำนวนมาก

2. หลักการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักขรรษาธรรม 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

หลักการปลูกฝังศีลธรรมในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมคือ หลักการประพฤติปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับกันว่าดีงามในชุมชนรอบวัดอาจจะมาจากหลักคำสอนทางศาสนาหรือศีลธรรม และเป็นแบบสากลที่เป็นยอมรับกันทั่วโลก หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มอาชีพที่กำหนดขึ้นก็เรียกว่าเป็นจรรยาบรรณ พฤติกรรมที่ผิดจากจริยธรรมมาจากหลายๆ เหตุปัจจัย จัดการส่งเสริมจริยธรรมที่สำคัญคือ ต้องลดการถูกครอบงำด้วยทุนบริโภคนิยม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตั้งแต่ครอบครัว วัด โรงเรียนและชุมชน โดยการปฏิรูปทั้งระบบการเมือง ระบบการศึกษาและระบบสื่อสารมวลชนไม่ให้ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของอำนาจทุนและกลุ่มผลประโยชน์พร้อมกันนั้นต้องเสริมสร้างทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักทางศีลธรรมของพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อถือทางพระพุทธศาสนา โดยเริ่มจากการสร้างองค์ประกอบของจริยธรรมคือ ความรู้ ความเข้าใจ เกิดปัญญาและนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดผลที่ดีที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องก่อให้เกิดทั้งความเจริญของงานของตนและชุมชน จริยธรรมของกลุ่มอาชีพต่างๆ ยังมีความสำคัญ เพราะเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีงามและยั่งยืนมั่นคงของสังคมการมีส่วนร่วมยังพิจารณาได้หลายมุมมองซึ่งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมในบางกรณีเป็นไปอย่างแท้จริงหรือเป็นไปในลักษณะเทียม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะได้อธิบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนในชุมชน คือ การมีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรงต้องให้โอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของกรรมการที่จะให้ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรคไม่สามารถแก้ไขปัญหาลุล่วงไปได้ด้วยดีจึงจำเป็นต้องให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วน

ร่วมในการตัดสินใจเพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และการมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหารแต่อย่างใด แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมาย จะเห็นได้ว่าการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้นจะเป็นไปในทิศทางที่ดีสามารถพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งได้เป็นอย่างดี การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนในการดำเนินชีวิตที่ดีในชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตนและส่วนร่วมซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร 4 ประการมาเป็นแนวทางในการนำมาส่งเสริมให้ชุมชนรอบวัดได้นำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในชุมชนให้มีคุณธรรม จริยธรรมทั้งประชาชนทั่วไปและเยาวชนในชุมชนรอบวัด ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. สัจจะ หมายถึง ความจริงใจ การรักษาความสัตย์ การพูดจริงทำจริง ของคนในชุมชนรอบการซื้อสัตย์ต่อตนเอง มีศีลธรรมประจำใจ มีความละเอียดใจ เกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว แต่มีความมุ่งมั่นที่จะทำความดีบุคคลถ้าขาดสัจจะต่อตนเองแล้วย่อมจะโกหกคดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่น

2. ทมะ หมายถึง การฝึกฝนตนเองและข่มใจตนเองทางด้านต่าง ๆ การฝึกฝนตนเอง คือ รู้จักฝึกนิสัยให้รู้จักการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าหรือฝึกตนเองให้สำนึกอยู่ในเหตุผลและคุณธรรม

3. ขันติ หมายถึง ความอดทนต่อความยากลำบากต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้ที่มีขันติเท่ากับเป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง มีความเพียรพยายาม กระทำความดีและเอาชนะความชั่ว การอดทนต่อความลำบากมีจิตใจเข้มแข็ง พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

4. จาคะ หมายถึง ความเสียสละ มีจิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลสละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตน ไม่ตระหนี่เห็นแก่ตัว สละทรัพย์สินของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ และสละอารมณ์ เป็นคนรู้จักปล่อยอารมณ์ที่จะให้จิตใจเศร้าหมอง ขุ่นมัวและเป็นข้าศึกต่อความสงบใจ

หลักพรหมวิหาร 4 นี้ จะเป็นเครื่องประดับประดา และใช้เป็นหลักธรรมคำสอนที่จะช่วยให้คนเรารู้จักการดำเนินชีวิตทางโลกอย่างผู้มีความสุข และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนต้องนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันของพรหมวิหาร 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ มุ่งหมายให้ประชาชนทั่วไปใช้ในวิถีการครองเรือนทั้งหมด ยึดถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตใจ ในการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับคนทั้งหลาย ที่จะอยู่ร่วมหรือติดต่อเกี่ยวข้องกันให้เหมาะสมตามฐานะนั้น ๆ เพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ชีวิตของตนเองและแก่ชีวิตของคนอื่น ๆ ในชุมชนพยายามปลูกฝัง และบำรุงให้เจริญงอกงามโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ชุมชนรอบวัดบังเกิดความสุขความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาชุมชนต้นแบบให้เจริญมั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้เป็นอย่างดี

3. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนรอบวัดนั้นถือเป็นสิ่งที่คนในชุมชนต้องนำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรมของคนในชุมชนให้มีความสุข ทั้งกาย วาจา และทางจิตใจในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนาดังนั้นชุมชนรอบวัดเป็นกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนขนาดเล็กอยู่ในบริเวณเดียวกันภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน มีการใช้ประโยชน์ และบริการทางสังคมร่วมกันมีการสังสรรค์ มีความสนใจร่วมกัน มีแนวพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีต้องประกอบด้วยการสร้างจิตอาสาให้กับคนในชุมชนรอบวัดรู้จักการเผชิญปัญหาต่างๆ ดูแลให้ความเคารพต่อผู้อื่นด้วยเห็นว่าเป็นบุคคลที่ควรให้ความเคารพนับถือ การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้เกิดความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ เกิดมารยาทที่ดีมีวาจาไพเราะเป็นตัวอย่างที่ดีต่อชุมชนโดยการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรอบวัดอยากเห็นชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น อยากเห็นคนในชุมชนอยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ยินดีเสียสละเวลาเพื่อเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพตนเอง เพื่อร่วมสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนส่วนรวมและที่สำคัญสร้างจิตสำนึกใส่ใจในการประกอบอาชีพที่สุจริตเน้นคุณธรรม จริยธรรมปฏิบัติตามหลักศีล 5 ตลอดจนการสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชน มีเป้าหมายและแนวทางในการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น สนับสนุนการพัฒนาคนในชุมชนให้มีสำนึกเพื่อส่วนรวม มีความเสียสละ คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและ การสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่คนในชุมชนตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ซึ่งเป็นภาวะจิตใจที่เมื่อแสดงออกเป็นความประพฤติแล้ว สังคมตัดสินได้ว่าเป็นจริยะที่ดี ถ้าใจเราคิดดี คิดจริงและคิดงาม และประพฤติออกมาดี จริง งาม แสดงว่าคนๆ นั้นมีคุณธรรม แต่ถ้าใจคิดชั่ว คิดไม่จริง (เท็จ) คิดไม่งามก็จะมีความประพฤติชั่ว เท็จ และไม่งาม ซึ่งเราก็จะเรียกว่าคนไม่มีคุณธรรม และต้องสร้างจริยธรรม คือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติหรือศีลธรรมคำพูดและการกระทำ หรือพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ที่เป็นประโยชน์และสร้างความสุข

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแบบมีส่วนร่วมตามหลักพระพุทธศาสนาของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญน่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพที่เป็นอยู่และปัญหาที่ต้องการแก้ไขของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหารนั้นในปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมมีทั้งเรื่องทางศาสนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมค่านิยม การนำวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมเข้ามาจากต่างวัฒนธรรม การทุจริตพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การเทศนาเพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแก่คนในชุมชนและการเปิดโอกาสประชาชนทั่วไปได้ทำบุญ รักษาศีลในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาซึ่งถือว่าเป็นการสร้างคุณธรรม จริยธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนการที่คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้นถือเป็นการสร้างความศรัทธาแก่คนในชุมชน

อย่างมากที่พระสงฆ์ต้องเคยให้ความรู้และส่งเสริมคุณธรรมส่วนในสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นด้านการริเริ่มการดำเนินการ ด้านการดำเนินงาน ด้านการวางแผนการดำเนินการ และด้านการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ กันศิริ และคณะ (2561) “การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 2. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน รวมทั้งจัดตั้ง คณะทำงานที่ทำหน้าที่ศึกษาปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนและจัดตั้งคณะทำงานการสำรวจสภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยคณะทำงานชุดต่าง ๆ จะประกอบไปด้วยภาคร่วมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน โดยเฉพาะภาคร่วมที่มาจากสังคมนอกสถานศึกษา

2. หลักการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักทวารวาสธรรม 4 ของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมคือหลักการประพฤติปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วงามในชุมชนรอบวัดอาจจะมาจากหลักคำสอนทางศาสนาหรือศีลธรรม และเป็นแบบสากลที่เป็นยอมรับกันทั่วโลก หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มอาชีพที่กำหนดขึ้นก็เรียกว่าเป็นจรรยาบรรณ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพฤติกรรมที่ผิดจากจริยธรรมมาจากหลาย ๆ เหตุปัจจัย จัดการส่งเสริมจริยธรรมที่สำคัญคือ ต้องลดการถูกรอบงำด้วยทุนบริโภคนิยม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตั้งแต่ครอบครัว วัด โรงเรียนและชุมชน โดยการปฏิรูปทั้งระบบการเมือง ระบบการศึกษาและระบบสื่อสารมวลชนไม่ให้ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของอำนาจทุนและกลุ่มผลประโยชน์พร้อมกันนั้นต้องเสริมสร้างทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักทางศีลธรรมของพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อถือทางพระพุทธศาสนา โดยเริ่มจากการสร้างองค์ประกอบของจริยธรรมคือ ความรู้ ความเข้าใจ เกิดปัญญาและนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดผลที่ดีที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องก่อให้เกิดทั้งความเจริญของงานของตนและชุมชน จริยธรรมของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ยังมีความสำคัญ เพราะเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีงามและยั่งยืนมั่นคงของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูรศรี กวานปรัชชา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมด้านความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านความมีวินัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคุณธรรมด้านความมีวินัย ในระยะทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม 3. นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้เชิงคุณธรรมด้านความมีวินัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้เชิงคุณธรรมด้านความมีวินัยไม่แตกต่างกัน จากการทดสอบหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมตามรูปแบบและผ่านไป 2 สัปดาห์

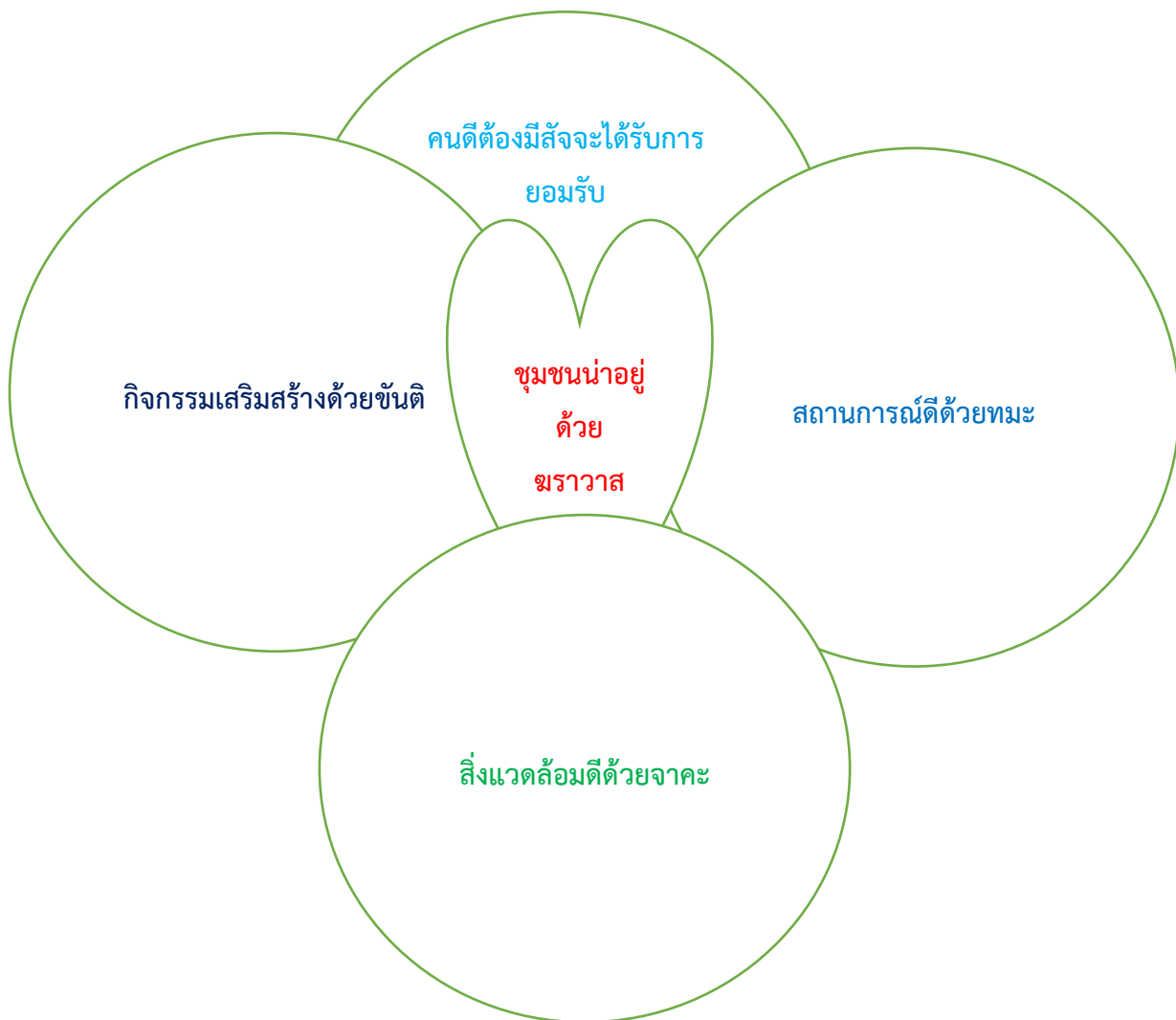
3. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแบบมีส่วนร่วมตามหลักพระพุทธศาสนาของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนรอบวัดนั้นถือเป็นสิ่งที่คนในชุมชนต้องนำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนในชุมชนให้มีความสุข ทั้งกาย วาจา และทางจิตใจในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชุมชนรอบวัดเป็นกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนขนาดเล็กอยู่ในบริเวณเดียวกันภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน มีการใช้ประโยชน์ และบริการทางสังคมร่วมกันมีการสังสรรค์ มีความสนใจร่วมกัน มีแนวพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีต้องประกอบด้วยการสร้างจิตอาสาให้กับคนในชุมชนรอบวัดรู้จักการเผชิญปัญหาต่างๆ ดูแลให้ความเคารพต่อผู้อื่นด้วยเห็นว่าเป็นบุคคลที่ควรให้ความเคารพนับถือ การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้เกิดความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ เกิดมารยาทที่ดีมีวาจาไพเราะเป็นตัวอย่างที่ดีต่อชุมชนโดยการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรอบวัดอยากเห็นชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น อยากเห็นคนในชุมชนอยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ยินดีเสียสละเวลาเพื่อเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพตนเอง เพื่อร่วมสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนส่วนรวมและที่สำคัญสร้างจิตสำนึกใส่ใจในการประกอบอาชีพที่สุจริตเน้นคุณธรรมจริยธรรมปฏิบัติตามหลักศีล 5 ตลอดจนการสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชน มีเป้าหมายและแนวทางในการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสำนึกในความถูกต้อง และชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่รับใช้ประชาชน มีจิตสาธารณะเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง และมีความตระหนักในคุณค่าของการเป็นตำรวจที่มีจริยธรรม อยู่ในระดับสูง มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้วยหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจมีความตระหนักในปัญหาเชิงจริยธรรม และเข้าใจหลักพฤติกรรมศาสตร์เชิงจริยธรรมจารีตประเพณีวัฒนธรรมของคนไทยและมีการนำคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันในระดับปานกลาง คุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจที่ควรปลูกฝังและเสริมสร้างตามลำดับ คือ 1. ความรับผิดชอบ 2. ความซื่อสัตย์ 3. ความยุติธรรม 4. ความอดทนอดกลั้น 5. การมีระเบียบวินัย

องค์ความรู้วิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแบบมีส่วนร่วมตามหลักพระพุทธศาสนาของชุมชนรอบวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหารผ่านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ

ภาพประกอบ ชุมชนน่าอยู่คู่คุณธรรม จริยธรรม

จากรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาวาสธรรม 4 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น ขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถของชุมชนเอง ที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งความคิด กำลังกาย ฝีมือซึ่งเป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลหรือชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน นอกจากต้องการที่จะเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพแล้ว จะต้องเป็นไปเพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจและความรู้สึกของคนในชุมชนรอบวัดเพื่อให้มีส่วนร่วมและทำให้มีความรู้สึกที่ต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีความกระตือรือร้น สนใจ เสียสละร่วมงานในชุมชนร่วม แก้ปัญหา

อย่างสร้างสรรค์แต่ละคนต้องพยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด และไม่เป็นภาระต่อชุมชนและสังคม ดังนั้น ถ้าชุมชน มีคนดี มีสิ่งแวดล้อมดี สถานการณ์ในชุมชนก็จะดีตามไป ด้วยจะทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความสงบสุขประชาชนก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด

อนึ่ง การรวมตัวของคนในครอบครัว หมู่บ้าน ที่ทำงาน โรงงาน บริษัท ห้าง ร้านองค์กร ฯลฯ เป็นต้น จัดเป็นชุมชนที่ประกอบด้วยคน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ เช่นเดียวกัน จึงมีเป้าหมายต้องการเป็นชุมชนที่ดี คนในชุมชนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสิ่งแวดล้อมที่ช่วยให้ทำงานอย่างสะดวก มีบรรยากาศที่เอื้อให้ทำงาน มีสถานการณ์ รอบข้างและเพื่อนร่วมงานที่เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ ส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามหลักทวารวาสธรรม 4 เป็นตัวกำหนดแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อชุมชนและสังคมต่อไปโดยชุมชนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามความถนัด ความเหมาะสมและตามบทบาท ที่ได้รับความเห็นชอบจากชุมชน เพื่อให้ตนเองและครอบครัวมีโอกาสได้อยู่ในชุมชนที่มีคุณธรรมและความสุขร่วมกัน ได้แก่

1. ร่วมกันจัดให้มีสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นสำหรับสมาชิกในชุมชนรอบวัด เช่น สถานีอนามัย วัด ตลาด ถนน ไฟฟ้า น้ำกิน น้ำใช้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสนามกีฬา เป็นต้น
2. ร่วมกันจัดให้มีการป้องกันรักษาสุขภาพการคุ้มครองรักษาสวัสดิภาพของสมาชิก ทั้งทรัพย์สินและร่างกาย รวมทั้งการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในชุมชน
3. ร่วมกันจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพในวัดและชุมชน เช่น จัดหาแหล่งฝึกอบรมอาชีพให้ความรู้ในการประกอบอาชีพที่ถนัดและเหมาะสมกับวัยเพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้ พึ่งตนเองได้ และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้
4. ให้ความสนใจกับการศึกษาของเยาวชนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมบ่มนิสัยของสมาชิกในชุมชน การเลี้ยงดูเด็กเล็กให้ถูกต้องตามวัย เพื่อให้สมาชิกใหม่ของชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี
5. ร่วมกันปลูกฝังค่านิยม และทัศนคติที่ดีให้แก่สมาชิกในชุมชนให้มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในการสร้างคุณงามความดี มีคุณธรรมจริยธรรม สร้างสรรค์กิจกรรมที่ก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจให้แรงเสริม ให้กำลังใจกัน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ และมีศรัทธาต่อชุมชน

ดังนั้น กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแบบมีส่วนร่วมคือหัวใจสำคัญของการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถของชุมชนเอง ที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งความคิด กำลังกาย ฝีมือ ซึ่งเป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลหรือชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน นอกจากต้องการที่จะเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพแล้ว จะต้องเป็นไปเพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจ และความรู้สึกของคนในชุมชน ให้มีความรู้สึกที่ต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้น สนใจเสียสละร่วมงานในชุมชน ร่วมแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แต่ละคนต้องพยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด และไม่เป็นภาระต่อชุมชนและสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ที่จะส่งเสริมพัฒนาประชาชนให้รู้จักการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต และออกนโยบายการพัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ลด ละ เลิก ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข
2. ที่สร้างกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีสติในการดำรงชีวิตในโครงการต่าง ๆ
3. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชนให้มีการอบรม พัฒนาให้แก่ประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความคิดในการใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่คนในสังคมไทย
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของประชาชนในชุมชนตามหลักศีล 5
3. ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผ่านกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพุทธธรรม ศาสตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (2560).
- ทิพย์พพร ต้นตีสุนทร. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เพรส. จำกัด.(2561).
- ประยูรศรี กวานปรัชชา และคณะ. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมด้านความมีวินัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6(2), (2561): 52.
- ปรุทม์ บุญศรีตัน. หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: น้ำฝนการพิมพ์. (2559).
- ศิณารณ หู่เต็ม. พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ในระดับปริญญาตรีวิทยาลัยราชพฤกษ์ (รายงานผลการวิจัย). นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์. (2552).
- ศิริวรรณ กันศิริ และคณะ. (2561) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 3(2), 32-33.
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2559). การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิต (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมงคล สุตาคม. (2565, 2 ธันวาคม). ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร [บทสัมภาษณ์].
- United Nation. (2524). Affair Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development. New York: United Nation.